

Klarar vi äldreomsorgen?

Efter några reportage i media står äldreomsorgen åter i fokus. Även om situationen rent allmänt inte är så alarmerande som dessa reportage ger intryck av så är det oomtvistligt att gapet mellan behov och resurser är stort, i pengar räknat 15 miljarder, och gapet växer. Antalet äldre över 80 år fortsätter att öka en bra bit in på 2000-talet och det är framför allt i den åldersgruppen vårdbehovet är som störst.

Jag bevistade ett seminarium på temat "Används äldreomsorgens resurser effektivt?" för en tid sedan. Svaret blev nej och fyra vägar angavs för att förbättra situationen: organisationsförändringar, konkurrensutsättning, ökad samverkan och avgiftsuttag.

Organisationsförändringar pågår på många håll. Beställar- och utförarorganisationer har t ex införts i många kommuner och landsting och det ger ökad kontroll över ekonomin men ur effektivitetssynpunkt betyder det inte särskilt mycket. För den enskilde medborgaren kan det ibland t o m vara negativt.

Konkurrensutsättning kan innebära ökad effektivitet och kanske också en kvalitetsökning men ekonomiskt är vinsten marginell.

Ökad samverkan mellan kommuner och landsting kan i varje fall innebära kvalitetsökning för den enskilde, särskilt om en verklig gemensam vårdplanering kommer till stånd och tvisten om begreppet medicinskt färdigbehandlad försvinner. Vad det skulle betyda ekonomiskt är mera oklart.

Att ta ut avgifter skulle säkert ge en hel del. Men kanske inte så mycket. Vårdbehovet finns som sagt huvudsakligen efter 80-årsåldern och den genomsnittliga inkomsten bland pensionärer i den åldern är inte särskilt hög så vinsten blir begränsad.

HSU 2000 anger tre vägar till ökat resursutnyttjande i sitt senaste betänkande om sjukvårdens struktur- och finansieringsproblem: ökad rationalisering, avgifter och nya finansieringsformer. De två första vägarna är redan kommenterade ovan och lär inte vara tillräckliga.

En av de föreslagna nya finansieringsformerna är att överföra överskottet från sjukförsäkringen. Problemet är bara att detta överskott i dag till stor del går åt till att finansiera arbetsmarknadsåtgärder och att avsikten på sikt är att finansiera förtidspensionerna med dessa medel. Så i praktiken skapas bara nya ekonomiska hål.

En annan förslag är att skapa en ny obligatorisk ålderdomsförsäkring. I utredningens direktiv angavs att ökade skatter inte skulle förekomma. Frågan är om inte detta förslag innebär en annan form av skatt. Skattehöjning borde för övrigt inte uteslutas. Förslag föreligger att den nuvarande tidsbegränsade värnskatten skulle förändras till en vårdskatt som skulle komma äldreomsorgen till del. Opinionsmätningar har också visat att svenska folkets flertal kan tänka sig detta om det bara skapas garantier för att ökningarna kommer vården till del.

Den slutsats som kan dras såväl av seminariet som av HSU 2000 är att vi går en ytterst osäker framtid till mötes när det gäller äldreomsorgen. Arbetsmarknadssituationen nämns märkligt nog aldrig i denna debatt. Om arbetslösheten kan nedbringas minskas statens utgifter medan skatteintäkterna ökar och samhällsekonomin förbättras. Är det verkligen så att alla anser att arbetslösheten är permanent och att vår enda utväg är att spara och nedmontera välfärden. Då är det illa ställt med framtidsstron.